

Opiniodawca prof. dr inż. **Władysław Bogucki**
Redaktor mgr inż. **Andrzej Staniszewski**

Praca dotyczy projektowania konstrukcji budowlanych: stalowych, betonowych i drewnianych na wymaganą odporność ogniową. Scharakteryzowano stany graniczne konstrukcji w warunkach pożaru i omówiono właściwości materiałów w wysokiej temperaturze, dające podstawę do obliczeń odporności ogniowej konstrukcji. Podano zasady obliczeń odporności ogniowej konstrukcji i zalecenia projektowe. Praca jest bogato ilustrowana. Jest ona przeznaczona dla inżynierów – projektantów konstrukcji, a ponadto może też być wykorzystana przez studentów i pracowników wyższych uczelni.

Przytoczone w pracy Polskie Normy są aktualne w chwili druku. Należy sprawdzić ich aktualność przed stosowaniem.

The work deals with design of building structures of steel, concrete and timber for required fire resistance. The limit states of structures in case of fire have been characterized as well as the high temperature properties of materials, giving the basis for calculating the fire resistance of structures, have been described.

The calculation principles and design recommendations were discussed too. The work is fully illustrated. It is designed for structural engineers, it may also be used by students and technical university lecturers.

Книга посвящена проектированию строительных конструкций: стальных, бетонных и деревянных на требуемую огнестойкость. Охарактеризованы предельные состояния конструкций в условиях пожара и обговорены высокотемпературные свойства материалов как основа расчетов огнестойкости конструкций. Излагаются принципы расчетов огнестойкости и проектные указания. Книга предназначена на инженеров-проектантов конструкций, но ней могут пользоваться тоже студенты и преподаватели политехнических институтов.

© Copyright by Wydawnictwo „Arkady”, Warszawa 1988

Okładkę, wyklejki i stronę tytułową projektował
Piotr Jaworowski

Redaktor techniczny **Bogumila Sajek**

Korekta techniczna **Maria Witzak**

Tytuł dotowany przez Ministra Edukacji Narodowej

Arkady, Warszawa 1988. Wydanie I.
Format B5. Nakład 3180 egz. Ark. wyd. 18,4
Ark. druk. 14,5 (19,29/A). Oddano do składania IX.1987 r.
Podpisano do druku X.1988 r. Druk ukończono w XII.1988 r.
Symbol BI/21757. Cena zł. 480,- U-50
Drukarnia im. Rewolucji Październikowej w Warszawie
Zam. 4933/11/87.

ISBN 83-213-3376-1

Spis treści

Wykaz ważniejszych oznaczeń	7
Wstęp (<i>M. Kosiorek, J.A. Pogorzelski</i>)	9
1. Podstawy bezpieczeństwa pożarowego konstrukcji budowlanych (<i>M. Kosiorek, J.A. Pogorzelski</i>)	13
1.1. Przebieg pożaru w pomieszczeniu	13
1.1.1. Charakterystyka ogólna	13
1.1.2. Przebieg pożaru w II i III fazie	15
1.1.3. Oszacowanie temperatury pożaru wg zaleceń CEB	18
1.1.4. Równoważny czas trwania pożaru	25
1.2. Normowe badania odporności ogniowej	27
1.3. Stany graniczne z uwagi na bezpieczeństwo pożarowe	31
1.4. Bezpieczeństwo pożarowe konstrukcji	34
1.4.1. Obliczeniowe metody oceny zachowania się konstrukcji w pożarze	34
1.4.2. Działanie pożaru wg norm krajowych	36
1.4.3. Działanie pożaru wg badań własnych i literatury	39
1.4.4. Zasady ustalania obciążeń w obliczeniach i badaniach odporności ogniowej	43
1.4.5. Zasady ustalania obliczeniowych parametrów materiałów	44
2. Właściwości fizyczno-mechaniczne materiałów budowlanych w warunkach pożaru (<i>M. Kosiorek, K. Pilich, J.A. Pogorzelski</i>)	46
2.1. Wprowadzenie	46
2.2. Właściwości stali w podwyższonej temperaturze	47
2.2.1. Właściwości mechaniczne	47
2.2.2. Wpływ jednokrotnego wygrzania stali na jej właściwości mechaniczne w temperaturze 20°C	55
2.2.3. Zależności „naprężenia-odkształcenia”	56
2.2.4. Właściwości reologiczne	59
2.2.5. Rozszerzalność termiczna	63
2.3. Właściwości betonów w podwyższonej temperaturze	64
2.3.1. Metody badań	64
2.3.2. Badania metodami analizy termicznej	66
2.3.3. Wytrzymałość na ściskanie	68
2.3.4. Wytrzymałość na rozciąganie	72
2.3.5. Odształcalność	72
2.3.6. Relaksacja termiczna	77
2.4. Właściwości drewna w podwyższonej temperaturze	78
2.4.1. Piroliza drewna	78
2.4.2. Właściwości mechaniczne	81

2.5. Właściwości termiczne materiałów budowlanych w podwyższonej temperaturze	83
2.5.1. Przewodność cieplna materiałów	84
2.5.2. Ciepło właściwe materiałów	88
3. Pola temperatury w elementach konstrukcji (J.A. Pogorzelski, Z. Twardowska)	90
3.1. Wprowadzenie	90
3.2. Pola temperatury w nieosłoniętych elementach konstrukcji stalowych	93
3.3. Pola temperatury w osłoniętych elementach konstrukcji stalowych	101
3.4. Pola temperatury w elementach konstrukcji betonowych	110
4. Odporność ogniowa konstrukcji stalowych (M. Kosiorek, J.A. Pogorzelski, Z. Twardowska)	120
4.1. Założenia metod obliczeniowych	120
4.2. Stan graniczny nośności elementów rozciąganych	122
4.3. Stan graniczny nośności elementów ściskanych	123
4.3.1. Charakterystyka wyników badań słupów w podwyższonej temperaturze	123
4.3.2. Obliczenie elementów ściskanych w podwyższonej temperaturze	129
4.4. Stan graniczny nośności elementów zginanych	133
4.4.1. Kryteria oceny stanu granicznego	133
4.4.2. Określanie temperatury krytycznej	140
4.5. Zabezpieczenia ogniochronne konstrukcji	141
4.5.1. Charakterystyka ogólna	141
4.5.2. Zabezpieczenia ogniochronne farbami pęczniejącymi	145
4.5.3. Osłony ogniochronne z materiałów płytowych	150
4.5.4. Ogniochronne izolacje natryskowe i tynki	156
4.5.5. Ogniochronne sufity podwieszane	161
4.5.6. Zasady doboru zabezpieczeń ogniochronnych konstrukcji	163
5. Odporność ogniowa konstrukcji żelbetowych (M. Kosiorek, K. Pilich)	167
5.1. Mechanizmy zniszczenia konstrukcji w warunkach pożaru	167
5.1.1. Zniszczenie powierzchni elementów	167
5.1.2. Praca elementów i konstrukcji w podwyższonej temperaturze	173
5.2. Analityczna ocena odporności ogniowej	182
5.2.1. Charakterystyka ogólna	182
5.2.2. Elementy statycznie wyznaczalne	185
5.2.3. Belki ciągłe	191
5.3. Zalecenia konstrukcyjne	193
6. Odporność ogniowa konstrukcji drewnianych (M. Kosiorek, K. Pilich, J.A. Pogorzelski)	201
6.1. Specyfika konstrukcji drewnianych	201
6.2. Odporność ogniowa ustrojów prętowych	202
6.3. Analityczna ocena odporności ogniowej	206
6.3.1. Parametry projektowe przyjmowane do obliczeń	206
6.3.2. Elementy zginane	210
6.3.3. Elementy ściskane	211
6.3.4. Elementy rozciągane	216
6.4. Zalecenia konstrukcyjne dla ustrojów prętowych	217
6.5. Odporność ogniowa przegród	220
6.5.1. Czynniki warunkujące odporność ogniową przegród	220
6.5.2. Odporność ogniowa ścian	222
6.5.3. Odporność ogniowa stropów	224
Wykaz piśmiennictwa	227

Wykaz ważniejszych oznaczeń

A, A_t	– pola powierzchni, odpowiednio otworów drzwiowych i okiennych, przegród otaczających pomieszczenie wraz z otworami, m ²
B	– szerokość przekroju poprzecznego belki drewnianej w temperaturze 20°C, m
E, E_0, E_s, E_{ig}	– współczynniki sprężystości stali w temperaturze 20°C, odpowiednio: współczynnik sprężystości, początkowy współczynnik, styczny współczynnik, sieczny współczynnik, MPa
$E^T, E_0^T, E_s^T, E_{ig}^T$	– współczynniki sprężystości stali w temperaturze T , odpowiednio: współczynnik sprężystości, początkowy współczynnik, styczny współczynnik, sieczny współczynnik, MPa
F, F_a, F_{ac}, F_0	– pola powierzchni przekroju, odpowiednio: elementu, zbrojenia rozciąganego, zbrojenia ściskanego, belki drewnianej w temperaturze 20°C, m ²
F_a	– obciążenia wyjątkowe, kN
G	– obciążenie stałe, kN
G, G^T	– współczynniki odkształceń postaciowych materiału odpowiednio w temperaturze 20°C i w temperaturze T , °C
G_{ki}	– wartość charakterystyczna obciążeń stałych, kN
H	– ciepło spalania materiału, J/kg; wysokość przekroju poprzecznego belki drewnianej w temperaturze 20°C, m
K_v	– wskaźnik ścinania elementu żelbetowego ($K_v = M/Qh_0$)
L	– rozpiętość belki, m; długość słupa, m
M, M_{gr}, M_{gr}^T	– momenty zginające w przekroju, odpowiednio: moment zginający oraz momenty graniczne w temperaturze 20°C i w temperaturze T , Nm
N, N_{gr}^T	– nośność elementu i siła osiowa w słupie, kN; graniczna siła osiowa w temperaturze T , kN
P, P_{kr}	– obciążenia, odpowiednio: użytkowe lub całkowite, krytyczne w temperaturze 20°C, kN
Q	– ciepło, J; obciążenie zmienne, kN
$\dot{Q}$	– strumień ciepła, J/s
Q_{ki}, Q_u	– wartość obciążeń, odpowiednio: charakterystycznych zmiennych, eksploatacyjnych, kN
R, R^T	– charakterystyki mechaniczne materiału, odpowiednio w temperaturze 20°C i w temperaturze T
$R_b, R_b^T, R_{bk}, R_{bk}^T$	– wytrzymałości betonu na ściskanie w temperaturze 20°C i w temperaturze T , odpowiednio obliczeniowa, charakterystyczna, MPa
R_e, R_e^T	– fizyczne granice plastyczności stali, odpowiednio w temperaturze 20°C i w temperaturze T , MPa
R_{ke}, R_{km}, R_{kt}	– wytrzymałości charakterystyczne drewna w temperaturze 20°C, odpowiednio: na ściskanie wzdłuż włókien, na zginanie, na rozciąganie, MPa
R_m, R_m^T	– wytrzymałości stali na rozciąganie, odpowiednio w temperaturze 20°C i w temperaturze T , MPa
R_p, R_p^T	– granice plastyczności stali, odpowiednio w temperaturze 20°C i w temperaturze T , MPa
$R_{0,2}, R_{0,2}^T$	– umowne granice plastyczności stali, odpowiednio w temperaturze 20°C i w temperaturze T , MPa
$R_{0,05}, R_{0,05}^T$	– umowne granice sprężystości stali, odpowiednio w temperaturze 20°C i w temperaturze T , MPa
S	– obciążenie śniegiem, N/m ²
$\dot{T}$	– prędkość przyrostu temperatury, °C/s